

Karolos Kun

și

Teatrul de Artă din Atena



Karolos Kun

Profesionist sau amator, turistului care se interesează în Atena de teatrul i se va răspunde invariabil, că scena care merită cu precădere să fie văzută, este aceea a *Teatrului de Artă* condus de Karolos Kun. Cunoșc firea grecilor și pronunțatul lor spirit de contradicție, înclinarea lor dirijată, pareă, de un duh malițios, mai degrabă către critică decât spre laudă, — meteahnă care uneori împiedică generarea emulației spirituale; de aceea unanimitatea aprecierilor în privința teatrului lui Kun, m-a surprins.

Solicitării mele, i s-a răspuns prompt, cu o politețe caldă. Un bărbat înalt, cu chipul cu trăsături nipone, luminat de un zîmbet reținut, oarecum amar, cu priviri ascuțite, mi-a relatat pe un ton cît se poate de simplu faptele — după părerea mea de-a dreptul donchiștoești — ale creării și activității acestui teatru!

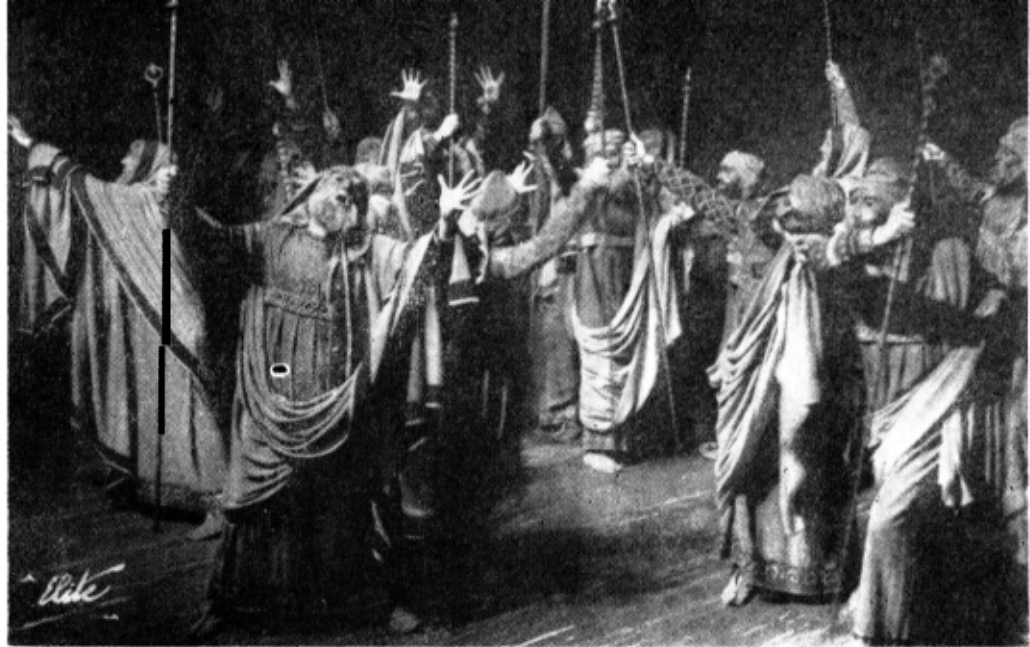
Kun degaja calmul specific omului care a trecut prin multe, și deseori expresia feții, tăcerile, suspensurile chiar, înlocuiau cuvintele.

Născut la Brusa, în Anatolia, dar crescut la Constantinopol, și-a făcut studiile la Paris. În 1932, în vîrstă de 21 de ani revine însă în

țară, la Atena, unde predă limba engleză la un colegiu. Era un profesor ciudat; — preocupat mai mult de teatru, organiza în fiecare vineri, după amiază, spectacole cu elevii săi, după poveștile și baladele englezești; aceștia captivau pe copii mai mult decît studiul gramaticii.

În același timp, Kun a transplatat legendele și basmele Anatólice, pe solul locuit de zei. Dar, aidoma lui Janus, acesta i-a arătat nu numai templele și ruinele sale, ci și cafecele și tavernele unde se poartă discuții bătăioase și creatoare în fața unui pahar de *rețină* sau *uzo*. Kun simțea din ce în ce mai puternic nevoia să dea viață lumii pe care o descoperise cu sentimentul că o cunoscuse dintotdeauna. Așa a luat ființă *Teatrul Popular*, unde Kun s-a făcut remarcant pentru originalitatea și noutatea spectacolelor pe care le-a prezentat, și care au primit de la început adeziunea publicului.

Act de mare cutezanță, Kun a inaugurat activitatea Teatrului Popular cu o veche dramă populară *Erofilii* de I. Hortesi, pe care a ilustrat-o cu muzică populară contemporană. Repertoriul a alternat apoi pe Euripide (*Alcesta*), cu Molière (*Bolnavul inchipuit*), pe



Scenă din „Păsările“ de Aristofan

Aristofan (*Pluto*), cu Gogol (*Căsătoria*) etc. Dar dificultăți financiare de nerăzbit l-au silit pe animatorul Kun — deopotrivă director, regizor, actor, profesor de artă dramatică — să închidă porțile teatrului după doi ani și jumătate de aspre eforturi, dar și de semnificative experiențe artistice, și să-și lase actorii să se împrăștie pe la alte trupe sau să îmbrățișeze alte meserii. (Două mari talente — actrițele Kotopuli și Kiveli — au fost însă încurajate a-și alcătui trupe proprii).

În vara anului 1942 pasionata, tulburătoare viață a lui Kun e pusă însă în fața unei împrejurări cruciale: în zilele sinistre ale ocupației Greciei de către fasciști, când existența fiecărui cetățean era amenințată clipă de clipă, o mână de tineri actori s-au adunat (la 7 octombrie 1942) în jurul lui Kun și l-au convins să înjghebeze cu ei *Teatrul de Artă*.

Atît Kun, cît și credincioșii săi actori, vorbesc de acea epocă cu emoție. „Reușisem eu chiu eu vai să avem la dispoziție un beci, cu totul impropriu destinației pe care voiam să i-o dăm. Dar era deajuns că aveam și beciul acela la îndemînă. Ne-am bucurat de ajutorul muncitorilor care — cot la cot cu noi — s-au străduit să metamorfozeze beciul în sală de teatru. E sala unde astăzi, seară de seară, se joacă cu casa închisă...”

La *Teatrul de Artă*, actorii joacă în imediată apropiere de spectatori. Patrulaterul scenei se află la nivelul primului rînd de scaune, și este înconjurat din trei laturi de public, de care nu-l desparte nici măcar cortina. Desfășurată atît de aproape de spectatori, reprezentarea teatrală se încarcă de o forță de convingere deosebită. Cu atît mai mult cu cît, din principiu, actul artistic, slujit de Kun și de echipa lui, desăvîrșit

dată, se vrea eliberat de preocuparea încășărilor, de gîndul și ispitele comercialiste. Kun combate, cu strășnicie vedetismul, este necerutător față de concepții slugarnice față de public, își dedică teatrul ideilor nobile și unei interpretări nobile a pieselor, se străduie să facă din teatrul său un for de îmbogățire și purificare a sufletelor prin artă.

Suprema rațiune a vieții sale creatoare este pentru Kun, promovarea teatrului grec. El prezintă cu curaj lucrări originale noi, trece prin „laboratorul” său înnoitor pe antici — înfățișîndu-i fără prejudecăți și nepăsător față de conservatorism. Kun a dat astfel o nouă viață scrierilor lui Aristofan și Euripide, celebrelor drame cretane, făcînd ca eroii lor să fie mult mai accesibili gustului și vederilor oamenilor de astăzi. Kun le-a făcut însă cunoscută grecilor și existența acelor oameni care trăiesc în alte medii, în alte lumi. Sensibilitatea lui a înțeles și sufletul lui Oswald și nețărnută singurătate a lui Vania, și i-a făcut și pe greci să-i înțeleagă și să-i iubească. I-a urcat pe podiumul primei scene a țării, unde a montat în perioada 1950—53 *Unchiul Vania*, *Trei surori*, *Oameni și soareci*, *Henric al IV-lea*, *Visul unei nopți de vară*. Consecvent, apoi, principiului său de a înfățișa formulele teatrale cît mai deosebite, a prezentat în stagiunea 1970—1971, *Dragonul* lui Evgheni Svartz, iar stagiunea 1971—72 a inaugurat-o cu o piesă puțin cunoscută de Pirandello: *Jocul rolurilor*.

Ținînd mereu pasul cu timpul, Kun își elaborează spectacolele într-un climat de permanență primăvară sufletească, încredințat de puternica înrîurire a teatrului asupra omului.